

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1931 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ytterligare begränsning av arbetstiden för arbetare inom industrien.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 287, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhålla om utarbetande och framläggande för 1932 års riksdag av förslag *dels* till sådana ändringar av lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden för arbetare inom industrien i allmänhet fastställas till högst 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete samt för arbetare under 18 år till högst 6 timmar per dygn eller 36 timmar i veckan, *dels ock* till sådana ändringar att lagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta samtliga arbetargrupper, som nu icke äro inbegripna under lagens bestämmelser, och att övertidsarbete medgives endast vid sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olyckshändelse, eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

Beträffande de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

De spörsmål, som beröras i föreliggande motion, förekommo i huvudsak till behandling jämväl vid fjolårets riksdag.

1930 års
riksdag.

I anledning av Kungl. Maj:ts då framlagda proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1926 om arbetstidens begränsning hemställde herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 386, att riksdagen måtte besluta *dels* att antaga ett av motionärerna framlagt förslag till lag om arbetstidens begränsning, *dels ock* att anhålla om utredning och framläggande för 1931 års riksdag av förslag till sådana ändringar i lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden, för arbetare inom industrien i allmänhet, fastställdes till högst 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan, och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete till högst 6 timmar per dygn eller 36 timmar i veckan. Det av motionärerna då framlagda lagförslaget avsåg att tillgodose de önskemål,

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 9 saml. 2 avd. 13 häft. (Nr 16.)

som uti den nu framlagda motionen uttalas beträffande utsträckning av arbetstidslagens tillämpningsområde och inskränkning av rätten till övertidsarbete. Enligt sistnämnda förslag skulle arbetstidslagen äga tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt arbetsföretag, ävensom å husligt och annat arbete, vari arbetare på sådant sätt användes, därvid från lagens tillämpning endast skulle undantagas arbete, som utfördes i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kunde anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, samt arbete, som utfördes av medlem av arbetsgivarens familj. I fråga om övertidsarbete innehöll detta förslag den bestämmelsen, att sådant arbete skulle få förekomma endast, därest natur- eller olyckshändelse, eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 15, fann andra lagutskottet ej skäl att tillstyrka bifall till motionen.

De i motionen framförda yrkandena vunno ej heller riksdagens bifall.

Medgivna undantag från arbetstidslagen under 1929 och 1930.

Med anledning av vad i motionen anförts angående övertidsarbete får utskottet enligt inhämtade upplysningar meddela, att beträffande arbete, som fortgår allenast under kortare tid eller medför synnerligen ringa ansträngning eller tillgodoser ändamål av synnerligen stort allmänt intresse, arbetsrådet enligt 5 § 3 mom. i arbetstidslagen medgivit undantag från den i lagen fastställda begränsningen av arbetstiden under 1929 i 11 fall, avseende sammanlagt 172 arbetare, och under 1930 i 18 fall, avseende tillhoppa 54 arbetare. Efter tillstyrkande från vederbörande arbetare har jämlikt 5 § 5 mom. i arbetstidslagen undantag från lagens bestämmelser medgivits, under 1929 i 390 fall beträffande 2,343 arbetare och under 1930 i 452 fall beträffande 2,297 arbetare. Övertidsarbete jämlikt 7 § 3 mom. i lagen har medgivits under 1929 i 650 fall, avseende 9,783 arbetare och 400,823 arbetstimmar, samt under 1930 i 619 fall, avseende 9,503 arbetare och 406,475 arbetstimmar. Av de medgivanden, som enligt sistnämnda lagrum lämnades under 1929, hänförde sig 16 fall, omfattande 1,172 arbetare och 58,575 arbetstimmar, till arbete å skeppsvarv, 224 fall, omfattande 2,439 arbetare och 138,293 arbetstimmar, till arbete i mekaniska verkstäder samt andra järn- och metallvarufabriker och 275 fall, omfattande 3.836 arbetare och 85.525 arbetstimmar, till arbete i tryckerier och bokbinderier. Under 1930 avsågo dessa medgivanden i 19 fall, omfattande 1,164 arbetare och 77,450 arbetstimmar, skeppsvarv, i 153 fall, omfattande 896 arbetare och 61,876 arbetstimmar, mekaniska verkstäder o. dyl. samt i 276 fall, omfattande 4,154 arbetare och 90,150 arbetstimmar, tryckerier och bokbinderier. I fråga om de enligt 7 § 3 mom. medgivna eftergifterna hade vederbörande arbetare eller deras organisationer icke tillstyrkt eftergifterna, under

1929 i 254 fall, omfattande 4,166 arbetare och 94,315 arbetstimmar, samt under 1930 i 283 fall, omfattande 4,548 arbetare och 96,775 arbetstimmar. Slutligen har arbetsrådet medgivit användande av arbetare, som fyllt 16 men ej 18 år, till arbete, som avses i arbetstidslagens 7 §, under 1929 i 145 fall beträffande 1,282 arbetare för en tid av sammanlagt 63,724 timmar och under 1930 i 132 fall beträffande 1,137 arbetare för en tid av tillhoppa 61,550 timmar.

Utskottet vill, med hänsyn till vad i motionen anförts om den rådande arbetslösheten, erinra om den pågående utredningen rörande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker ävensom åtgärder för dess bekämpande. Enligt den till innevarande års riksdag avgivna berättelsen om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit är betänkande rörande de delar av utredningens uppdrag, som avse arbetslöshetens omfattning m. m., att vänta inom den närmaste tiden. Kommittébetänkandet angående åtgärder för arbetslöshetens bekämpande torde föreligga under hösten 1931.

Utskottet.

Såsom ovan nämnts förekommo de i föreliggande motion framförda önskemålen i viktiga delar till behandling vid fjolårets riksdag utan att då vinna beaktande. I vissa avseenden gå de nu framställda yrkandena längre än det vid 1930 års riksdag framlagda förslaget.

Utskottet finner motionärerna icke hava anført skäl, som kunna föranleda utskottet att frångå sin vid fjolårets riksdag i ämnet intagna ståndpunkt.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 februari 1931.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow**, *Linder**, *Sigfrid Hansson, von Geijer* och *Frändén*, fröken *Hesselgren* samt herr *Olof Carlsson*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson i Kalmar**, *Magnusson i Skövde*, *Hage*, *Wallerius*, *Aronson*, *Björnberg**, *Gardell* i Gans och *Hansson* i Trollhättan.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Linder, Sigfrid Hansson, Olof Carlsson, Magnusson* i Kalmar, *Hage* och *Hansson* i Trollhättan, vilka anfört:

Med den ekonomiska depressionen har följt en oanad ökning av den redan stora arbetslösheten ute i världen och i vårt land. Av allt att döma har den under de senaste åren bedrivna rationaliseringen bidragit härtill. För att förebygga arbetslöshetens ytterligare utbredning hava inskränkningar av arbetstiden här och var vidtagits. Härvidlag gäller det emellertid mer eller mindre provisoriska åtgärder, ofta godtyckligt genomförda och avsedda att lika godtyckligt upphävas, när arbetsgivaren så finner för gott. Men med tanke på framtiden och i direkt anslutning till rationaliseringssträvandena har man på sina håll, särskilt i utlandet, börjat taga under övervägande, huruvida icke en mera rationell och allmän arbetstidsförkortning bör genomföras i arbetslöshetsförebyggande syfte. Det är icke blott inom arbetarevärlden, som denna diskussion föres, även om man där måhända tillmäter sådana åtgärder större betydelse än man är benägen att göra i andra kretsar.

Enligt vår mening förtjänar kravet på ytterligare begränsning av arbetstiden beaktande även i vårt land, men det torde tills vidare lämpligen böra överlåtas åt arbetarnas och arbetsgivarnas organisationer att överenskomma därom i de fall förutsättningar för en sådan reform förefinnas. En allmän, lagstadgad arbetstidsbegränsning under redan i lag föreskrivna maximum lär i varje fall icke kunna åstadkommas med mindre än att en internationell överenskommelse därom träffas. Men f. n. måste framförallt strävandena inriktas på ett genomförande av den redan inom den internationella arbetsorganisationen upprättade konventionen angående arbetstidens begränsning till åtta timmar pr dag eller fyrtioåtta timmar per vecka. Då Sverige ännu icke anpassat sin arbetstidslagstiftning till denna konvention, men då det i egenskap av medlem av den internationella arbetsorganisationen förpliktat sig därtill, anse vi oss böra med anledning av den föreliggande motionen yrka,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamma åtgärder i syfte att bringa lagen om arbetstidens begränsning i sådan överensstämmelse med den år 1919 av internationella arbetsorganisationens konferens i Washington antagna konventionen angående begränsning av arbetstiden i industriella företag, att denna konvention kan av Sverige ratificeras.